

Kadernota 2016

Kadernota 2016

21 april 2015

Een uitgave van de Gemeente Venlo

Postbus 3434

5902 RK Venlo

tel. 14077

www.venlo.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
2	Context en beleidsmatig perspectief.....	6
3	Budgettaire ontwikkelingen	25
3.1	Algemeen financieel beeld	25
3.2	Samenvattend budgettair beeld	27
4	Budgettaire uitgangspunten.....	31
4.1	Uitgangspunten begroting 2015	31
5	Indicatoren	33
Bijlage 1	Ontwikkelingen gemeentefonds	35
Bijlage 2	Indicatoren.....	38

Inleiding

Bijgaand treft u de Kadernota 2016 aan. De Kadernota schetst de beleidsontwikkelingen en de budgettaire ontwikkelingen voor het komende begrotingsjaar 2016 en de daarop volgende jaren. Het vorig jaar door uw raad vastgestelde coalitieprogramma 'Verbinden vanuit vertrouwen en verantwoordelijkheid' is het uitgangspunt van deze Kadernota. Dit is het vertrekpunt voor de verdere uitwerking van de beleidsprioriteiten en de opgaven voor de komende tijd.

De ontwikkelingen op deze beleidsterreinen brengen vanzelfsprekend ook financiële gevolgen met zich mee. De omvang hiervan hangt onder meer af van het moment en de wijze waarop wij de ontwikkelingen ten uitvoer gaan brengen. Het debat en de besluitvorming van de Raad over deze Kadernota geeft ons hiervoor belangrijke handvatten. In het begrotingsproces 2016 gaan wij aan de slag met de vertaling van de kaders naar concrete activiteiten en brengen wij in beeld wat hiervan de financiële consequenties zijn voor het meerjarenperspectief. Wel geven we in deze Kadernota een beeld van de financiële context waarbinnen de beleidsmatige ambities gerealiseerd worden.

Deze Kadernota is opgebouwd uit een vijftal hoofdstukken. Hoofdstuk 1 is de inleiding die nu voor u ligt. Hoofdstuk 2 heeft tot doel om u, binnen de maatschappelijke context, een inhoudelijk en beleidsmatig perspectief te schetsen welke wij, na vaststelling door uw raad, als beleidsmatig uitgangspunt willen hanteren voor de op te stellen programmabegroting 2016-2019.

In het derde hoofdstuk presenteren we de algemene financiële context en het meerjarenperspectief voor 2016 en verder op basis van raadsbesluiten en autonome ontwikkelingen. De financiële consequenties van de beleidsmatige uitgangspunten zijn nog niet vertaald in het budgettair beeld. De uitwerking en concretisering vindt plaats in het komende begrotingsproces.

Hoofdstuk 4 bevat de budgettaire uitgangspunten die wij voorstellen om te hanteren in het begrotingsproces.

Het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 5, geeft een toelichting op de indicatoren die in samenwerking met de auditcommissie zijn ontwikkeld. Na instemming van uw raad met deze indicatoren gaan wij deze uitwerken in de Programmabegroting 2016-2019.

In bijlage 1 is een nadere toelichting op het gemeentefonds opgenomen en bijlage 2 presenteert de voorgestelde indicatoren.

2 Context en beleidsmatig perspectief

Inleiding

Dit hoofdstuk heeft tot doel om u, binnen de maatschappelijke context, een inhoudelijk en beleidsmatig perspectief te schetsen welke wij, na vaststelling door uw raad, als beleidsmatig uitgangspunt willen hanteren voor de op te stellen programmabegroting 2016-2019.

Na een beknopte weergave van de macro-economisch context, waarbinnen onze stad en organisatie verkeren, wordt u geleid langs de in onze ogen belangrijkste inhoudelijke ontwikkelingen die van belang zijn voor de inhoud van de begroting. De koers voor de midden-lange termijn komt voort uit de strategische visie Venlo 2030, welke verder is uitgewerkt in de daarvan afgeleide sociale- en ruimtelijke structuurvisies. Het vorig jaar gesloten coalitieakkoord legt naast een aantal ambities voor de korte termijn ook een aantal nadrukkelijk accenten in de politieke koers voor de midden-lange termijn.

Vanzelfsprekend wordt de haalbaarheid van de ambities beïnvloed door ontwikkelingen in de samenleving en invloed van buitenaf, zoals het beleid van andere overheden als rijk, provincie en europa, maar ook gemeenten in de euregio waar we mee samenwerken. als belangrijk vertrekpunt van belang geweest. Om resultaten te behalen zullen we in de komende begroting rekening moeten houden met deze omstandigheden. Teneinde u in de gelegenheid te stellen deze omstandigheden te wegen in uw politieke afwegingen, proberen wij de meest relevante invloedsfactoren op een compacte wijze te duiden in deze kadernota.

Kijkend naar 2016 lijkt het erop dat we het volgend jaar, halverwege de bestuurlijke rit van het college, er naar verwachting in slagen om ook ongeveer de helft van de coalitie-afspraken ingevuld te hebben. Zowel in tijd als in realisatie ligt het college dus op koers. Dat neemt overigens niet weg dat een aantal stevige bestuurlijke opdrachten in de resterende bestuursperiode nog ter hand moeten worden genomen en wellicht nog om lastige bestuurlijke keuzes zullen vragen. Aan het slot van dit hoofdstuk geven wij aan hoe wij hier tegen aan kijken. De koers is uitgezet, we zijn onderweg.

Macro-economisch beeld

In maart meldde het CBS voor het eerst sinds 2007 (!) een positief consumentenvertrouwen. Het cijfer (+2) lag ruim boven het gemiddelde van de

afgelopen twintig jaar (-8). Het dieptepunt werd overigens bereikt in februari 2013 toen een laagste score van -44 werd genoteerd.

Na een lange periode van recessie en laagconjunctuur, oplopende werkloosheid en overheidstekorten lijkt 2015 vooralsnog een kanteljaar te worden. Het CPB voorziet in 2015 een bescheiden economische groei van 1,7% gevolgd door een verwachte groei van 1,8% in 2016. De werkloosheid daalt licht naar 7,0% in 2015 en 2016.¹ Dat er slechts sprake is van een lichte daling en stabilisatie is het gevolg van de negatieve ontwikkeling van de werkgelegenheid in de zorg en bij de overheid.

Er zijn echter veel onzekerheden waarmee met dit prille herstel rekening dient te worden, zowel geo-politiek als financieel. De rentetarieven zijn historisch laag, net als de inflatie.

Voor de regio Venlo verwacht het economisch bureau van de ING in 2015 een bescheiden groei van 1,1%. Onze regio is met haar sterke focus op conjunctuurgevoelige sectoren zoals de proces- en maakindustrie en de logistiek gevoelig voor conjunctuurschommelingen. In dat opzicht is het wellicht minder opmerkelijk dat het economisch bureau meldt dat van alle Nederlandse regio's de werkloosheid in onze regio in de periode 2012/2013 het snelst is toegenomen. Een verdubbeling van 4% naar 8% van de regionale beroepsbevolking. Na deze piek zal de regionale werkloosheid echter naar verwachting weer stevig dalen in 2015. Naar 6,6% en zo weer dalen tot onder het landelijk gemiddelde van 7%.²

Zo bezien ligt in macro-economisch opzicht waarschijnlijk de zwaarste periode achter ons. Dat geldt echter nog niet voor de overheidsfinanciën die, weliswaar in mindere mate dan in voorgaande jaren, nog steeds te maken hebben met budgettaire druk en sterk afgenomen reserves. De marges zijn zeer smal en behoedzaamheid is op zijn plaats.

Venlo, stad van actieve mensen

In de strategische visie Venlo 2030 heeft de stad gekozen voor het profiel van een economisch krachtige, maar ook een sociaal vitale stad. Onze succesvolle innovatieve en excellente stad met zijn kennisintensieve economie is nadrukkelijk ook een stad met een warm kloppend hart. Niet alleen met een goed oog voor ondernemerschap en zakelijk talent maar ook voor de menselijke maat en datgene wat wonen in Venlo zo fijn en vertrouwd maakt. We zijn trots op wat we zijn en waartoe onze gemeenschap in staat is.

¹ CPB, maart 2015

² ING, Economisch Bureau december 2014

In het afgelopen decennium heeft Venlo grote investeringen gedaan in de fysieke leefomgeving. Met succes. In omvang groeiende groepen nieuwe Venlonaren vestigen zich de afgelopen jaren binnen onze stadsgrenzen en dragen hun steentje bij aan een sterk verenigingsleven, een sterke lokale economie en een gezond voorzieningenniveau. En ook bezoekers en bedrijven weten Venlo inmiddels goed te vinden. Dat hebben we goed gedaan, ook toen het economisch stevig tegen zat. Dat wil overigens niet zeggen dat we onze inwoners altijd goed hebben meegenomen in de onvermijdelijke keuzes die we daarvoor moesten maken. Op dat vlak zien wij nadrukkelijk nog een opgave.

Bij de formulering van het nieuwe coalitieprogramma, na de gemeenteraadsverkiezingen in 2014, hebben de coalitiepartijen dit onderkend en mede inzet van de nieuwe bestuursperiode gemaakt. Een grotere betrokkenheid van onze inwoners bij de stad, hun leefomgeving en de bestuurlijke keuzes die wij, uit hun naam, voor hen maken is meer dan ooit nodig. Bij de totstandkoming van de ruimtelijke structuurvisie hebben we ervaren wat het betekent als je mensen echt de ruimte geeft om hun ideeën en hun energie te verbinden aan datgene wat voor hen echt belangrijk is. In dit verband noemen wij dan ook nadrukkelijk onze ambitie om dit in de toekomst te verbinden aan meer directe invloed van onze inwoners op hun omgeving in de vorm van wijkbudgetten. Er zit immers veel meer energie in onze gemeenschap dan onze organisatie en onze financiële mogelijkheden vermogen.

Veel meer dan in het verleden willen we niet voor maar met onze inwoners vorm en inhoud geven aan hun leven en aan hun leefomgeving. Co-creatie is daarmee voor ons geen eenmalig kunstje, maar iets dat in de komende jaren diep moet worden verankerd in de ziel van het gemeentebestuur en van onze organisatie, zowel binnen het ruimtelijk maar zeker ook binnen het sociaal domein.

Dit jaar treffen we daarom reeds de voorbereidingen voor een verdere verdieping en maken we in 2016 werk van een jongeren- en studentenadviesraad. Juist deze groep vooraf actief betrekken bij de bepaling van de koers van onze stad is van belang om hen daadwerkelijk te boeien om juist hier in Venlo een toekomst op te bouwen.

Indachtig de afspraak hierover in het coalitieprogramma starten we in 2016 eveneens in twee pilotwijken met de aanpak 'Buurt Bestuurt' en pionieren we met buurtbudgetten en de mogelijkheden om daadwerkelijk verantwoordelijkheden in wijken, dorpen en buurten in samenspraak aan de bewoners te laten. Natuurlijk willen we ook de mogelijkheden bezien in hoeverre we ook in andere stadsdelen initiatieven kunnen ondersteunen.

We sluiten daarbij zo goed mogelijk aan bij het netwerk van onze Venlose Huizen van de Wijk en bij de buurt- en bewonersnetwerken. En alhoewel de ontwikkeling van buurt- en bewonersnetwerken natuurlijk allereerst een zaak is van de bewoners zelf, zetten wij (tijdelijk) actief in op de stimulering en realisatie van van buurt- en bewonersnetwerken en bewonersondersteuning. Met name daar waar een extra zetje nodig lijkt.

Venlo is rijk aan voorzieningen die gebruik maken van eigen of door de gemeente gesubsidieerd maatschappelijk vastgoed. De veranderingen in de samenleving zorgen er in combinatie met een aantal in het verleden gemaakte bestuurlijke keuzes voor, dat een aantal instellingen op problemen te stuiten, die zich doorvertalen in tegenvallende exploitatie-opbrengsten. Dit levert aanzienlijke financiële risico's voor de toekomst op. Inmiddels hebben wij, vooruitlopend op de beleidsvaststelling, in 2015 reeds een aantal maatregelen genomen.

Venlo, sterke sociale stad

De versterking van de sociale ruggengraat van Venlo is al jarenlang een belangrijke pijler onder ons stedelijk beleid. Dat wil zeggen het bieden van een omgeving waarin het voor iedere inwoner mogelijk is om zich naar vermogen te ontplooiën en volwaardig deel te nemen. Een omgeving die niet alleen uitdagend is, maar ook veilig is en gastvrij voor inwoners die het wat bereft hun gezondheid of welzijn wat minder hebben getroffen.

Die opgave heeft in de afgelopen jaren, als gevolg van de demografische kenmerken van onze bevolking en als gevolg van de nieuwe taken op het gebied van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie, sterk aan belang en omvang gewonnen. Met ingang van 2015 zijn deze taken aan de gemeente overgedragen omdat de wetgever ervan overtuigd is dat gemeenten, als eerste overheid, beter dan wie ook zorg en ondersteuning op de lokale maat kunnen leveren. Wij kennen immers onze wijken, dorpen, buurten en inwoners. De met deze overheveling door het rijk ingeboekte financiële opgave die, dankzij een andere filosofie en een andere aanpak door gemeenten dient te worden verzilverd, hoort daar ook bij. En dat is best spannend. Daarover hebben wij u het afgelopen jaar uitvoerig geïnformeerd en u in staat gesteld om kaders te stellen voor de invulling.

2014 was hét jaar van de voorbereiding en het doorvertalen van onze soms eigenzinnige visie in beleidskaders. 2015 is het jaar van het leggen van een basis voor verandering maar vooral het inregelen en het beheersbaar houden van de uitvoering. Naar onze overtuiging zal 2016 het eerste jaar worden waarin de transformatie van zorg en ondersteuning meer zichtbaar wordt.

Inmiddels zijn wij in regionaal verband met de zorgaanbieders de zogenaamde ontwikkeltafels gestart, waar onder andere wordt ingegaan op mogelijke innovaties zowel op kwaliteit, als op prijs. In regionaal verband werken wij naar verwachting ook in 2016 samen met andere partners stevig verder aan de transformatie.

Het rijk beraadt zich nog over de wijze waarop de te decentraliseren middelen volgens een objectief model moeten worden verdeeld en naar het zich laat aanzien betekent dit dat de gemeente Venlo op alle drie de wetgevingsterreinen per 2017, ten opzichte van de historische verdeling, nadeel gaat ondervinden. Het effect hiervan en een eventueel ingroeipad³ zijn op dit moment overigens nog onderwerp van landelijke discussie.

Ook is met ingang van 2015 de voormalige WSW-doelgroep onderwerp van de Participatiewet. Dat wil zeggen dat de huidige in de WSW geplaatste personen hun rechten behouden, maar nieuwe instroom vindt niet meer plaats. Er vindt een vermindering van de rijksvergoeding WSW plaats, te weten ten aanzien van het aantal personen en ten aanzien de hoogte van de bijdrage per WSW-er. Op het niveau van de arbeidsmarktregio vindt overleg plaats over de wijze waarop in de regio Noord-Limburg aan deze opgave het beste invulling kan worden gegeven.

Lokaal hebben we recent een lokaal arbeidsmarktakkoord (Start) gesloten met onze lokale ondernemers en onderwijspartners. In dit akkoord zijn afspraken opgenomen die moeten leiden tot een groter aanbod van stages voor onze studenten en leerlingen en een onderzoek naar de bijdrage die arbeidspools kunnen leveren aan de vergroting van de arbeidsmobiliteit. In 2015 en in 2016 zal hieraan verder invulling worden gegeven.

Om de toegang tot onze gemeentelijke organisatie voor ondernemers zo gemakkelijk mogelijk te maken is er een voorstel tot het inrichten van één centraal ondernemersaanspreekpunt in voorbereiding. En ook in regionaal verband gaan we aan de slag met één werkgeversservicepunt. Samen met ondernemers en onderwijsinstellingen werken we aan een aanpak waarbij we onze regionale arbeidsreserve, zo goed mogelijk laten aansluiten op de regionale arbeidsvraag. Ook bij de acquisitie van ondernemingen en bij de aanbesteding van opdrachten kijken we nadrukkelijk naar de inzetmogelijkheden van hen die op onze arbeidsbemiddeling en ondersteuning aangewezen zijn.

Een weliswaar kleine groep inwoners die in dit verband onze bijzondere aandacht vraagt zijn de niet-westers allochtone Venlonaren. Meer dan, op basis van

³ Tijdsbestek en wijze waarop naar de nieuwe situatie wordt toegegroeid

vergelijkingscijfers valt te verwachten, presteert deze groep op het gebied van arbeidsdeelname significant beneden gemiddeld en dat vinden wij ongewenst. Wij hebben de ambitie om voor iedereen een omgeving te creëren die uitdaagt en ontplooiingsmogelijkheden biedt. Ook, en misschien wel juist, voor deze groep. Op dit moment vindt er (binnen een stageopdracht) een inhoudelijke analyse plaats naar de achtergronden hiervan en wij verwachten u hierover in het najaar, zo mogelijk nog bij de begrotingsbehandeling, nader te kunnen informeren.

Wij zijn van mening dat, indien groepen inwoners als gevolg van kenmerken die te maken hebben met geloofsovertuiging, herkomst, handicap of geaardheid nadelen ondervinden bij een volwaardige plaats in de gemeenschap, wij hiervoor gericht initiatieven moeten nemen of ondersteunen. In dit licht bereiden wij, mede op basis van de door uw raad terzake aangenomen motie, nieuw LHBT-beleid⁴ voor en bekijken wij de mogelijkheden om ook concernbreed opnieuw invulling te geven aan doelgroepenbeleid.

Als gevolg van de nieuwe wetgeving wordt er beleid ontwikkeld ten aanzien van de maatschappelijke opvang waarbij we in de toekomst mensen van opvang naar andere vormen van huisvesting, waaronder reguliere huisvesting willen begeleiden. Op termijn moet dit leiden tot kleinere opvangvoorzieningen. Daar het hier gaat om werkzaamheden in verband met onze centrumfunctie moeten we hierover afspraken met de regiogemeenten in Noord- en Midden-Limburg maken en wordt er in de komende jaren gezamenlijk beleid voorbereid op de terreinen preventie, nazorg ex-gedetineerden en bemoeizorg.

De ontwikkeling van het regionale Zorg- en Veiligheidshuis wordt ook in 2016 gecontinueerd. Het is de bedoeling dat Veilig Thuis, het Advies en Meldpunt Huiselijke Geweld en Kindermishandeling (Noord- en Midden-Limburg) hierin samen gaat met het Centraal Meld- en Actiepunt (CMA) en het veiligheidshuis Limburg Noord.

Venlo, vitale en gezonde stad

Sport en bewegen is niet alleen een aantrekkelijke vorm van vrijetijdsbesteding, maar vooral ook een belangrijk middel tot ontplooiing, participatie en gezondheid. De in 2013 door u vastgestelde sportvisie biedt hiervoor de kaders en omdat dit jaar de periode van het huidige Regioplan Sport Noord-Limburg afloopt vinden de voorbereidingen plaats voor een vervolg. Overigens zijn wij voornemens om in ons lokaal gezondheidsbeleid expliciet aandacht te gaan geven aan het stimuleren van een gezonde levensstijl voor jongeren. Ook hieraan kan sport een belangrijke bijdrage leveren.

⁴ LHBT betekent lesbisch, homoseksueel, transgender en bisexueel.

In 2015 komen wij naar u met nieuw VVE-beleid⁵ en zal in overleg met de schoolbesturen vorm worden gegeven worden aan het ‘passend onderwijs’. Ook zal er in 2015 duidelijk worden of besloten wordt tot de doordecentralisatie van de huisvesting van het primair onderwijs en zal er een strategisch huisvestingsplan worden opgesteld. De gevolgen hiervan worden naar verwachting zichtbaar in de programmabegroting 2016.

Venlo, innovatieve en dynamische stad

Venlo heeft in de afgelopen jaren fors ingezet op het realiseren van grote (fysieke) projecten in het ruimtelijk en economisch domein. Belangrijk uitgangspunt daarbij was en is om van Venlo een aantrekkelijke stad te maken die in staat is om (nieuwe) ondernemingen en (nieuwe) inwoners aan zich te binden. Een stad die in staat is haar centrumrol in een bloeiende regio te kunnen vervullen en die vorm kan geven aan het toenemende (inter)nationale belang dat aan haar economie wordt toegekend. Hoewel onze inspanningen op hoofdlijnen al aansloten en - sluiten op de beschreven transitie naar een kenniseconomie, vergt deze ontwikkeling wellicht enkele beleidsaanpassingen en voor een aantal projecten een gedeeltelijke herprogrammering

Hoewel de grote (fysieke) projecten en gebiedsontwikkelingen zeker nog niet af zijn heeft 2014 toch een zekere kanteling laten zien. In het coalitieprogramma is een accentverschuiving naar een versterkte rol van onze burgers en bedrijven verwoord. Een uiting van een nieuwe attitude (“uitnodigingsplanologie”) die ook terug te vinden is in de medio 2014 vastgestelde Ruimtelijke Structuurvisie, die door in co-creatie is opgesteld.

De regionale economie in Noord-Limburg lijkt zich inmiddels weer te herstellen. Venlo staat volop in de schijnwerpers en aan de hand van het begin dit jaar vastgestelde actieplan zetten wij stevig in op acquisitie van ondernemingen die niet alleen een bijdrage kunnen leveren aan ons grondbedrijf, maar in het bijzonder aan onze regionale economie en aan de daarvan afgeleide regionale werkgelegenheid.

Dat laat onverlet dat Venlo, net als de meeste andere middelgrote steden, een uitdaging heeft ten aanzien van risico's die verband houden met bestaande grondexploitaties. Wij hebben echter, zeker als je kijkt naar de in de regio aanwezige bestaande bedrijvigheid, voorzieningen en randvoorwaarden, absoluut vertrouwen in de kwaliteit van het aanbod dat onze stad en regio aan de markt te bieden heeft. De coalitiepartijen hebben in hun akkoord hiervoor nadrukkelijk aandacht gevraagd, mede ook in relatie tot public affairs en de verwerving van

⁵ Voor- en vroegschoolse educatie

derde geldstromen. Voor Q4 zal in 2015 nog een uitgebreide herziening op basis van een marktverkenning aan u worden voorgelegd, net als de actualisatie van het financieel raamwerk voor het Kazernekwartier. Dit mede op basis van de marktpropositie “het Fort van Venlo”.

De hoofdpoging in het ruimtelijk-economisch domein is het creëren van kwalitatieve groei op het gebied van economie en leefomgeving, door een bijdrage te leveren aan een of meer ruimtelijke of economische hoofdstructuren op regionaal niveau. Zo willen we de kansen die de transitie van een industriële naar een kenniseconomie Venlo biedt grijpen en benutten. Om inwoners en bedrijven vast te houden en aan te kunnen trekken moeten we veel meer dan vroeger uitgaan van een vraaggestuurd en gedifferentieerd aanbod van op elkaar afgestemde functies op het gebied van wonen, werken en voorzieningen. De kwaliteiten van de woon- en leefomgeving moet in overeenstemming worden gebracht met de (toekomstige) behoeften vanuit de arbeids- en woonmarkt. C2C en kennisinfrastructuur worden daarbij expliciet als hefboom ingezet.

Greenport Venlo

Het “Plan van Aanpak Programma Greenport Venlo” vormt de belangrijkste basis voor enkele majeure ontwikkelingen in het ruimtelijke-economische domein. Het is de gezamenlijke ruimtelijk-economische agenda van (de regio) Venlo met de provincie en bestaat uit de volgende drie lijnen.

1. Werklandschap: Klavertje 4 gebied.
2. Kennislandschap: campusontwikkeling.
3. Infrastructuur en faciliteiten: rail- en bargeterminal en grootstedelijke voorzieningen.

Drie hieronder genoemde prioritaire aandachtsgebieden binnen het ruimtelijk - economisch domein leveren een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de in dit plan van aanpak geformuleerde ambitie.

a. *Economische structuurversterking en infrastructuur*

De economische structuurversterking is primair gericht op de krachtige aanwezige (top)sectoren en de cross overs tussen deze sectoren. We blijven werken aan een sterke, steeds meer kennisintensieve, economische structuur gebaseerd op de regionale economische speerpunten logistiek, agribusiness, maakindustrie en toerisme. Dit betekent onderstaande zaken te allen tijde nodig zijn.

- Regionale (cross)sectorale (triple helix) platforms en uitvoeringsprogramma's en de koppeling hiervan aan de in 2015 opgerichte Economic Development Board en Campus moeten worden gefaciliteerd. Daarnaast helpt het ondernemers in hun (door)ontwikkeling en realisatie van

bedrijfsvoering en innovaties als zij binnen de gemeente Venlo een eenduidig aanspreekpunt hebben. Naar verwachting zal dit in 2016 gerealiseerd zijn.

- Nieuw ondernemerschap is cruciaal voor het versterken van de economische structuur. In het coalitieprogramma is deze ambitie ook als zodanig benoemd. De gemeente Venlo kan hier, samen met partners, een ondersteunende rol vervullen. Nu wordt gewerkt aan het inrichten van een startersfonds dat in 2016 zijn beslag zal krijgen. Waar mogelijk door slim inzetten van bestaand budget maar gekoppeld aan de bestuurlijke ambitie uit het coalitieprogramma.
- Een aantrekkelijk gedifferentieerd aanbod van bedrijventerreinen en – vastgoed moet aanwezig zijn. Dit vormt de basis voor de door de provincie Limburg samen met Venlo en de andere betrokken regiogemeenten in 2016 door te zetten realisatie van een goed en qua organisatie en exploitatie adequaat werklandschap in het Klavertje 4 gebied⁶. Daarnaast worden in de regionale visie werklocaties/kantoren die eind 2015 als uitwerking van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) wordt opgeleverd, deze principes regionaal afgestemd en vastgelegd.
- We moeten vraaggestuurd en flexibel kunnen anticiperen op innovaties en nieuwe behoeften. Er worden daartoe nieuwe innovatieprogramma's opgezet en uitgevoerd, en bovendien zal het Greenport Venlo Innovation Center op 1 januari 2016 opgaan in de Campusorganisatie⁷.

Daarnaast geldt dat, gelet op de toekomstige ontwikkelingen in de logistieke sector, gerichte investeringen in de (regionale) infrastructuur (spoor, water en weg) nodig blijven om de logistieke positie van Venlo te handhaven. Zo wordt in 2016 de realisatie van de Railterminal TPN en mogelijk ook de uitbreiding van bargeterminal zichtbaar en lobby activiteiten doorgezet⁸. Actuele ontwikkelingen op het gebied van infrastructuur (bijv. de omleiding Betuwelijn) maken dat enkele opgaven die al langer in beeld zijn, nu in een stroomversnelling komen zoals de aanpak van A67 en het dossier Vierpaardjes. Deze ontwikkeling vragen, evenals de campusontwikkeling, nu om een forse inzet van ambtelijke capaciteit maar zullen in 2016 ook directe financiële consequenties hebben. Nu externe partners zoals rijk en provincie bereid zijn om in deze opgave te investeren zal namelijk ook van de gemeente Venlo een financiële bijdrage gevraagd worden.

⁶ 1^e lijn PvA Programma Greenport Venlo & Raadsprogramma 6 "Economie en Toerisme"

⁷ 2^e lijn PvA Programma Greenport Venlo & Raadsprogramma 6 "Economie en Toerisme"

⁸ 3^e lijn PvA Programma Greenport Venlo & Raadsprogramma 9 "Verkeer en bereikbaarheid".

b. *Kennisinfrastructuur en campusontwikkeling*

De onderwijs- en kennisinfrastructuur moet een belangrijke bijdrage leveren aan het vasthouden en aantrekken van hoogopgeleide mensen voor stad en regio. Dit vraagt om de aanwezigheid van sterke onderwijs- en kennisinstellingen met een duidelijk eigen profiel en excellente samenwerking met het bedrijfsleven in onze regio. Binnen het ruimtelijk-economisch domein heeft het begrip kennisinfrastructuur vooral betrekking op de ontwikkeling van het middelbaar-, hoger en wetenschappelijk onderwijs in stad en regio.

Daarnaast gaat het over kennistransfer: de overdracht van kennis van kennis- en onderwijsinstellingen naar bedrijven in onze regio. Een goede en intensieve relatie tussen onderwijs en bedrijfsleven en, meer nog, tussen studenten en bedrijfsleven levert een belangrijke bijdrage aan deze kennistransfer. Een van de maatregelen om deze relatie te versterken is het inzetten van stages. Venlo zal in dit kader initiatieven op dit gebied zoals stagebureaus ondersteunen zoals ook verwoord in het coalitie-akkoord.

Het is evident dat de campusontwikkeling - met een centrale functie voor de UM, Fontys en HAS - hierbij een cruciale rol vervult⁹. In 2016 zal het eerste studiejaar van de University College worden afgerond.

Mede door ambitie en inzet van de provincie komt de uitvoering van het plan van aanpak campus Greenport Venlo nu in een stroomversnelling. De provincie Limburg en de onderwijspartners tonen zich bereid om fors te investeren in de ontwikkeling van de campus en daaraan gelieerde ontwikkelingen. Zij spreken daarbij wel de verwachting uit dat de regio Venlo een financiële bijdrage levert van €1 miljoen op jaarbasis, in ieder geval voor de jaren 2016 en 2017. Hiervoor is het, als onderdeel van deze reeds mede uit de regiobegroting gedekte bijdrage, noodzakelijk dat Venlo het eerder in de bezuiniging ingebrachte bijdrage voor het innovatiecentrum opnieuw beschikbaar stelt. Daarnaast verwachten partners van Venlo een forse ambtelijke inspanning ten behoeve van de campusontwikkeling.

c. *Versterking stedelijk centrum*

Om een plaats in de kenniseconomie te verwerven dient op de eerste plaats de basis op orde te zijn op het gebied van kennisinfrastructuur. De afgelopen periode hebben we belangrijke stappen genomen, waar we volop koers blijven houden. Maar dat is niet voldoende. De kenniswerker en studenten zijn kritisch en stemmen met hun voeten. Immers de digitale revolutie van de laatste periode maakt hen vrijwel 'footloose'. Ze kunnen werken waar en wanneer ze willen. En doen dat ook, in koffiehuisen, cafés en parken. Maar bovenal zijn ze daarin kritisch. Om een stabiele kenniseconomie te creëren is daarnaast een aantal ruimtelijke condities essentieel: diversiteit, innovatief vermogen en adaptief vermogen. Het toegenomen opleidingsniveau heeft

⁹ 2e lijn PvA Programma Greenport Venlo & Raadsprogramma 6 "Economie en Toerisme"

daarnaast geleid tot een grotere culturele belangstelling. Dit cultureel kapitaal wil men optimaal kunnen verzilveren in een stedelijke omgeving, omdat juist daar een grote variatie aan culturele podia, programma's, instellingen en festivals wordt aangeboden. Kenniswerkers kunnen alleen maar opereren in omgevingen waar verschillende contacten mogelijk zijn en snel gelegd kunnen worden en waar ondersteunende voorzieningen 'om de hoek' liggen. Deze schaalvoordelen zijn alleen voorhanden in het meest compacte deel van de stad, de Venlose binnenstad. Een plek waar tevens de ruimtelijke condities gunstig zijn. Stedelijke woonbuurten worden dan ook meer dan vroeger alomvattende productiemilieus, omgevingen met vele opties in een verdichte en diverse setting van hoge kwaliteit.

Investeren in het stedelijk centrum van Venlo heeft dan ook prioriteit. Studenten en in het verlengde kenniswerkers moeten we verleiden om voor Venlo te kiezen en te blijven 'plakken'. In volgorde van prioriteit betekent het dat we inzetten op onderwijshuisvesting, op de voet gevolgd door studentenhuisvesting in het stedelijk centrum. We vinden het daarnaast van groot belang om de onderwijsvoorzieningen in de binnenstad en de onderzoeksfaciliteiten op Greenpark zo goed mogelijk met elkaar te verbinden. Een directe en comfortabele oeververbinding over de Maas kan hier een eerste stap van zijn. Daarnaast moeten we voortvarend het culturele aanbod verrijken, waarbij we vooral de (ruimtelijke) potentie van de bestaande culturele voorzieningen en publieke ruimtes beter moeten benutten. De kwaliteit van parken en openbare ruimte spelen daarbij een essentiële rol. Ook hier werkt, ontmoet en verblijft men. Het stedelijk wonen (voor kenniswerkers) blijven we maximaal faciliteren. Het programma van Q4, maar ook de ruimtes boven winkels en voorzieningen, moeten we nog eens scherp tegen het licht houden voor beide doelgroepen en de mogelijk financiële consequenties hiervan in beeld krijgen. Als Venlo hebben we nog een unieke kwaliteit, die we beter moeten benutten. Stad aan de Maas. Een bijzondere kwaliteit voor bewoners en bezoekers. Met de voormalige Frederik Hendrik Kazerne hebben we daarnaast de kans om het stedelijk interactiemilieu in de toekomst verder te laten groeien. Ook al zullen we daarvoor wellicht ook hier het programma moeten aanpassen. Zeker is echter dat een goede verbinding op voorhand essentieel is om de potentie van het fort en de kazernesgebouwen volledig te kunnen benutten.

Voor een aantal ontwikkelingen in het stedelijk centrum geldt dat de gemeente Venlo al langer samenwerkt met de provincie Limburg. Tijdens een aantal bestuurlijke gesprekken tussen de gemeente en provincie op 24 februari 2015 is in het verlengde hiervan besloten dat de provincie Limburg en gemeente Venlo een gezamenlijke integrale visie en uitvoeringsprogramma

opstellen voor de ontwikkelingen en projecten in het stedelijk centrum van Venlo die een bijdrage leveren aan de campusontwikkeling¹⁰. De provincie Limburg en de UM, maar ook andere stakeholders tonen zich bereid om te investeren in de beschreven ontwikkeling. Zij verwachten uiteraard ook van ons een evenredige inspanning. Dit geldt bijvoorbeeld voor de realisatie van onderwijshuisvesting voor de UM.

d. *Kwaliteit woon- en leefomgeving*

Ook het versterken van de woon- en leefomgeving buiten het centrumgebied van Venlo is essentieel voor het vasthouden en aantrekken van inwoners. Onze ambities op het gebied van bevolkingssamenstelling (binden van studenten en kenniswerkers) stellen daarbij extra eisen aan de volgende aspecten.

- De beschikbaarheid van hoogwaardige woonmilieus in stad en regio. Dit betekent dat er te allen tijde een aantrekkelijk gedifferentieerd aanbod van woningen aanwezig ('op voorraad') zal moeten zijn. Gezien recente analyses vanuit de Structuurvisie Noord-Limburg (POL-uitwerking) zullen de uitgangspunten van de Dynamische Woningbouwprogrammering aangepast (moeten) worden, waarbij het verder terugbrengen van de planvoorraad, een kwalitatief beter passende woningvoorraad, leefbaarheid, en betaalbaarheid vertrekpunten zijn.
- De ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied moet optimaal worden benut, en op het gebied van detailhandel, leisure en cultuur moet een voorzieningenaanbod worden aangeboden voor de hele regio, conform de status van Venlo als centrumgemeente. Omdat tegelijkertijd lokale voorzieningen steeds schaarser worden (schaalvergroting, bezuinigingen) vraagt dit om een doordachte (her)verdeling van voorzieningen. Ook voor detailhandel en vrijetijdseconomie worden eind 2015 regionale visies opgeleverd als uitwerkingen van het POL. Een krachtig stedelijk centrum, dat nadrukkelijk een regionale functie heeft, vormt daarbij één van de leidmotieven.
- Groot onderhoud wegen en gebouwen: In 2016 zal voor het groot onderhoud wegen en voor het groot onderhoud gebouwen een herziening gemaakt worden van de meerjarenonderhoudsplannen 2016-2018. Hierbij zal de huidige staat van onderhoud afgezet worden t.o.v. de beschikbare middelen. Op basis hiervan wordt een voorstel voor kwaliteitsniveau van onderhoud en inzet van middelen voor de komende jaren gedaan.

¹⁰ 3^e lijn PvA Programma Greenport Venlo & Raadsprogramma 8 "Ontwikkeling Centrumstad"

- De ontwikkelingen in de wereld van afval gaan snel. Vanuit het kader van minder verspilling en meer hergebruik van materialen heeft de gemeenteraad in 2015 een nieuw materiaalbeleidsplan vastgesteld. Op basis hiervan zal er in 2015/2016 een proef gedaan worden met een aangepaste inzamelsystematiek. Op basis van de uitkomsten van deze proef zal er vervolgens een gemeente brede uitrol voorbereid worden die per januari 2017 effectief moet zijn.

e. *Cradle 2 Cradle*

C2C is een hefboom enerzijds voor de ambities op de economische structuurversterking (verdienmodel) en anderzijds voor onze ambities ten aanzien van de verhoging van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving (waardecreatie). Daar waar dat voor de lokale overheid opportuun is ook zelf belijden, om zodoende als regio de koploerspositie op het gebied van C2C vast te houden en te benutten. Dit betekent dat we ook op zoek moeten naar de match tussen onze C2C-ambities en de wijze waarop de gemeente ruimtelijke ordening bedrijft en toe te gaan richting een samenleving waarbij grondstoffen, voedingstoffen en producten in een kringloop worden benut. Daarnaast wordt ingezet op verankering van C2C in de hele organisatie en de uitgangspunten waarop onze organisatie is gebouwd. In het coalitieprogramma is aangegeven dat het draagvlak voor C2C en duurzaamheid versterkt moet worden. De oplevering en opening van het nieuwe Stadskantoor zal worden aangegrepen om een hernieuwde C2C-agenda te presenteren en van 2016 het C2C-jaar te maken met een concreet evenementenprogramma.

f. *Wateropgave*

De wateropgave (Deltaprogramma) heeft grote gevolgen voor de hoofdstructuur en kwaliteiten van (binnen)stad en regio, denk aan hoogwateropgaven en klimaatadaptatie. Het is een van de weinige ruimtelijke ontwikkelingen waar bij onze partners (rijk, provincie en waterschap) geld beschikbaar is voor investeringen. Strategisch gezien kunnen we deze wateropgave benutten om kwaliteiten toe te voegen aan (binnen)stad en regio. In het Deltaprogramma 2015 is de MIRT-verkenning Venlo-Maas als koploper-project naar voren geschoven. Venlo heeft deze uitdaging actief opgepakt en is gestart met deze MIRT-verkenning met als doel de hoogwateropgave in de ruimtelijk-economische ontwikkeling die momenteel actueel zijn langs de Maas. Denk hierbij aan de havenontwikkeling, Kazernekwartier, verplaatsing jachthaven, aanpak stadsbruggen, Laerbroeck, aanpak ondergrondse infrastructuur bij dijkverbeteringen etc. In november 2016 zijn verschillende scenario's in beeld gebracht met daarbij de kosten en kostenverdeling over de partners. Mogelijkheden om ook een beroep te doen op co-financiering voor klimaatadaptatie in het stedelijk gebied worden nog

verkend. We gaan er nu van uit dat voor het uitvoeren van de benodigde onderzoeken en het verkrijgen van de gewenste expertise nog aanvullende middelen noodzakelijk zijn.

g. *Versterking regionale kracht*

Venlo is de centrumgemeente van Noord-Limburg. De aanjagende maar ook faciliterende rol die Venlo heeft leidt tot steeds meer en intensievere samenwerkingsverbanden, binnen de regio, maar ook daarbuiten (met Zuidoost-Brabant, met Midden-Limburg, met Duitsland, met rijk en provincie). Met de provincie is een traject POL-uitwerkingen aangegaan die in 2016 hun beslag zullen krijgen. Dat betekent extra inzet in uren maar ook, afhankelijk van de uitkomsten hiervan benodigde middelen. Een voorbeeld is de facilitering van de besluitvorming door acht gemeenteraden, de afstemming met regionale stakeholders en de integratie van uitwerkingen op visieniveau en de communicatie hieromtrent.

h. *GVVP*

In het coalitieprogramma heeft nadrukkelijk aan accentverschuiving plaats gevonden naar wijken en buurten, ook ten aanzien van verkeersveiligheid. In 2015 hebben we daarom reeds een deel van het budget van het GVVP ingezet initiatieven op dit gebied in Wijken en Kernen. Die aanpak, de GVVP jaarschijvenmethodiek willen we, ook gehoord hebbende de opmerkingen van de raad voor de komende 3 jaren vervolgen. We zullen in de begroting in lijn met het coalitieprogramma daarvoor benodigde middelen aangeven. Tevens wordt gestart in samenwerking met de regio en Europese partners aan een nieuw GVVP. Ten aanzien van de Vierpaardjesproblematiek wordt onder andere met de provincie opgetrokken om een significante bijdrage van de landelijke overheid te krijgen met als streven om de Vierpaardjesproblematiek goed aan te pakken. Onze daarbij passende eigen bijdrage zal in de begroting 2016 (voorbereidingskosten) en in het voorportaal (bijdrage in de investering) van de begroting 2018 worden opgevoerd.

i. *Bibliotheek*

Wat betreft de bibliotheek wordt nu door ons uw motie uitgewerkt om voor de bibliotheek door reallocatie van middelen ruimte te vinden voor uitvoeringstaken in het sociale domein ('brede bieb'). Een aantal van onze partners hebben de handschoen inmiddels opgepakt waarbij de bereidheid aanwezig is om ook daadwerkelijk te investeren. Een pro-actieve rol van de gemeente Venlo zelf is daarbij uiteraard een belangrijke voorwaarde.

Venlo, een boeiend verhaal

Onbekend maakt onbemind. Bezoekers aan onze stad zijn steeds weer verrast over de charme en kwaliteit die niet alleen onze compacte historische binnenstad, maar

ook onze fraaie natuurlijke omgeving te bieden heeft. Venlo is een stad met een lange en rijke geschiedenis, die echter nog bij weinigen bekend is. Onze geschiedenis is echter wel bepalend voor wie we zijn en vormt de bron waaruit we de kracht en inspiratie putten om voor ons zelf en onze kinderen die gemeenschap te vormen waarin we ons thuis voelen, succesvol en gelukkig kunnen zijn. Het is ook de bron waaraan we onze identiteit ontleen en het verhaal dat we met trots kunnen uitdragen. Recent heeft de organisatie een start gemaakt met het schrijven van dit verhaal, het Verhaal van Venlo.

Venlo, grensstad

In 2014 verscheen in opdracht van de Provincie Limburg en het rijk Kansensatlas Noord-Limburg waarin elder werd beschreven welke unieke kansen er voor Venlo (en de regio) liggen indien we er in zouden slagen om (slechts een klein deel van) de grens te slechten. Minder dan 2% van onze beroepsbevolking werkt op dit in Duitsland, terwijl het aantal potentiële op bereisbare afstand beschikbare banen aan de andere kant van de grens vier keer zo groot is.

Natuurlijk zijn er allerlei redenen, juridische en fiscale belemmeringen die dit (kunnen) verklaren. Het is echter ook waar dat er een aantal zijn waar we zelf iets aan zouden kunnen doen. Het stimuleren van Duits taalonderwijs bijvoorbeeld, het informeren van belangstellenden over de mogelijkheden of het verbeteren van het grensoverschrijdend openbaar vervoer. Hiertoe voeren wij overleg met de Provincie Limburg en de in de regio aanwezige onderwijsinstellingen en wij verwachten hierover in 2016 aan u concrete voorstellen te kunnen doen. Ook u als gemeenteraad heeft recent het onderwerp 'De Grens' opgepakt en wij zijn dan ook zeer benieuwd naar de resultaten van de betreffende raadswerkgroep.

Dienstverlening

De samenleving staat niet stil en dit heeft gevolgen voor de wijze waarop de organisatie haar activiteiten ontplooit en invulling wil geven aan haar dienstverlening. Daarom wordt er in 2015 zowel een nieuwe besturingsfilosofie, als een nieuwe dienstverleningsvisie geformuleerd die in 2016 zal worden geïmplementeerd.

Daarnaast hebben wij onze organisatie opdracht gegeven om te werken aan een perspectief met betrekking tot de ontwikkeling naar een Intergemeentelijk Dienstencentrum Gemeenten in 2020. Hieraan wordt de komende jaren stevig doorgewerkt.

Met ingang van 2016 wordt het Nederlandse consulaat in Düsseldorf gesloten. Vooruitlopend daarop heeft de gemeente Venlo per 1 april 2015 de taken als

grensstad overgenomen. Dit betekent voornamelijk het verstrekken van paspoorten van in Duitsland woonachtige Nederlanders. Dit betekent naar verwachting circa 10.000 extra klanten per jaar.

En tenslotte vestigt de gemeentelijke organisatie zich in het nieuwe stadskantoor, in het hart van onze gemeente. Een verhuizing waar door velen lange tijd naar is uitgezien en waar wij onze krachten letterlijk weer kunnen gaan bundelen. Wij zijn ervan overtuigd dat we in deze sterk op het klantperspectief ingerichte accommodatie onze dienstverlening in 2016 weer optimaal aan onze burgers, bedrijven en instellingen kunnen leveren.

Regionale samenwerking

Een belangrijke, niet te missen ontwikkeling is de intensivering van de regionale en intergemeentelijke samenwerking. Na de herindelingen in 2010, de opmaat naar Floriade en de decentralisaties is deze ontwikkeling in Noord-Limburg in een stroomversnelling gekomen.

Ambtelijk en bestuurlijk wordt intensief samengewerkt met de acht gemeenten van de Regio Venlo, waaronder we sinds kort ook de gemeente Mook en Middelaar kunnen rekenen.¹¹ En hoewel Venlo, Roermond en Weert al enige tijd een succesvolle samenwerking hebben op het gebied van ICT verkennen wij sinds begin 2014 wij aanvullende samenwerkingsmogelijkheden met deze steden en sinds kort eveneens met de gemeente Venray. Het doel van deze samenwerking is om als regio als geheel stappen voorwaarts te kunnen zetten zowel strategisch, tactisch als uiteindelijk ook op operationeel gebied. Wij hebben in dit opzicht dan ook bepaalde verwachtingen van de mogelijkheden die de in 2014 opgerichte modulaire gemeenschappelijke regeling ons daarvoor biedt.

Na de vaststelling van de strategische visie voor de regio Venlo in 2012 is er regionaal een begin gemaakt met de uitwerking en realisatie van de hierin opgenomen ambities. In 2014 is er door de regio Venlo een regionale programmering opgesteld waarin nadere invulling wordt gegeven aan de belangrijkste thema's uit de regionale strategische visie. De twee belangrijkste thema's binnen dit document zijn de Brightlands Campus Greenport Venlo en vrijetijdseconomie. Binnen dit verband wordt daarnaast ook invulling gegeven aan de decentralisatie van de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet, het regionaal arbeidsmarktbeleid en de uitwerking van het POL¹². En hoewel reeds de eerste

¹¹ De samenwerking met Mook en Middelaar beperkt zich, vanwege de relatie met de regio Nijmegen, tot het ruimtelijk domein.

¹² Provinciaal Omgevingsplan Limburg

concrete resultaten reeds zichtbaar zijn verwachten wij een verdere intensivering en verdieping van deze vorm van samenwerking in 2015 en 2016.

Net als in 2015 zijn wij voornemens om ook in 2016 deze ingeslagen weg te vervolgen en zullen wij u periodiek over de ontwikkelingen informeren.

Middelen

In 2015 zijn wij van start gegaan met het herijken van de Venlose gemeentebegroting. Op dit moment wordt, onder begeleiding van een extern bureau, met behulp van de systematiek van zero based budgetting de begroting helemaal doorgelicht. Dit proces is recent van start gegaan.

Op aandringen van de Europese Unie is een wetsvoorstel ingediend voor de modernisering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheids-ondernemingen. Dit voorstel beoogt een gelijk speelveld te creëren tussen concurrerende overheidsactiviteiten en private ondernemingen. Deze wetswijziging betekent voor onze gemeente dat wij vanaf 2016 vennootschapsbelasting moeten gaan betalen over de fiscale winst uit alle economische activiteiten. Vennootschapsbelasting is een winstbelasting en daarmee een kostenpost. Overheidstaken zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Een eerste verkenning leert dat er nogal wat economische activiteiten zijn die de vennootschapsbelasting raken, zoals de gemeentelijke grondexploitatie, parkeren en de verhuur van sport accommodaties. Ook bij samenwerkingsverbanden, deelnemingen en verbonden partijen gaat vennootschapsbelasting een rol spelen. Dit is mede afhankelijk van de gekozen juridische structuur en de mate van zeggenschap in de verbonden partij. Het optimaliseren van de vennootschapspositie geeft mogelijk aanleiding tot het maken van strategische keuzes.

Middels een raadsinformatiebrief bent u uitgebreid geïnformeerd over deze wetswijziging. De omvang van de incidentele en structurele financiële impact van deze wetswijziging voor onze gemeente is nu nog niet te bepalen. Dit is onderdeel van de op te leveren resultaten vanuit de projectgroep. Bij de begroting 2016 – 2019 gaan we nader in op de (tussen)resultaten inzake de implementatie van deze majeure wetswijziging.

Loslaten in Vertrouwen

Een belangrijke rode draad uit het coalitieprogramma ‘Verbinden vanuit vertrouwen en verantwoordelijkheid’ is de ambitie om in Venlo daadwerkelijk te

werken aan een nieuwe relatie tussen het (lokaal) bestuur en onze inwoners. Dit is een ambitie die is geworteld in de overtuiging dat inwoners (soms met enige hulp) heel goed in staat zijn om zelf tot oplossingen en waardevolle bijdragen te komen. Oplossingen die vaak niet alleen beter zijn dan degene die wij als overheid zouden hebben bedacht, maar wellicht belangrijker nog ook kunnen rekenen op maatschappelijk enthousiasme en draagvlak. Recente ervaringen met co-creatie maar in het verleden ook de opbrengsten uit de raadswerkgroep SAM en VenloDroom hebben ons in dat opzicht veel geleerd.

Wij vragen van onze ambtenaren om zich tot die door ons gewenste relatie met onze inwoners te verhouden. Maar dat verwachten wij echter ook van ons zelf, het gemeentebestuur. En ook hier blijkt de praktijk vaak nog weerbarstig. Wij zien volop mogelijkheden om op basis van deze insteek met concrete voorstellen aan de slag te gaan.

Echter, voorafgaand aan de start daarvan hebben wij echter ook uw bestuurlijke bijdrage, als gemeenteraad, daarvoor nodig. Een nadere verdieping en duiding van deze nieuwe relatie, van dit 'loslaten in vertrouwen' achten wij namelijk noodzakelijk voor het welslagen van deze opdracht noodzakelijk. Dit vraagt immers, zeker niet in de laatste plaats, nadrukkelijk ook iets van uzelf. Graag komen wij met u in het najaar daarover nader in gesprek.

Resumé, prioritering en weging

Het geheel van ontwikkelingen overziend is er in Venlo sprake van een enorme ambitie. Onze beleidsinhoudelijke- en de transformatieopgaven zijn behoorlijk en onze budgettaire armslag in relatie daartoe relatief gering.

Het is waar, aan ambitie ontbreekt het stad niet. Venlo heeft zich in het afgelopen decennium ontwikkeld tot een stad die erbij hoort, op de kaart staat. Waar jonge mensen in collegebanken of fietsend langs de Maas dromen over een wereld die mooier, duurzamer en eerlijker is dan die van vandaag. Waar we ons thuis voelen in een gemeenschap die gastvrij is en hen omarmt die onze steun en aandacht het meest nodig hebben. Een stad die omziet en niet uitsluit.

Venlo vernieuwt, onafgebroken. Zo openen we in 2016 ons nieuwe stadskantoor aan de Maas, we hebben majeure investeringsplannen voor de Brightlands Campus en we willen een stad zijn die inwoners aanspreekt en aanspoort hun verantwoordelijkheid te nemen, zonder daarbij de allerzwaksten te veronachtzamen. Het afgelopen jaar hebben we daarvoor samen een stevig fundament gelegd onder de transformatie die de komende jaren nog gestalte moet krijgen. De sterke sociale stad zoals we die voor ogen hadden bij de vaststelling van de Visie Venlo 2030.

We raken echter wel aan wat onze portemonnee en ons organisatievermogen vermag. Hopelijk trekt onze regionale economie in 2016 nog iets verder aan en lijkt het ergste achter de rug. De recessie heeft echter ook een stevige wissel getrokken op ons weerstandsvermogen en op investeringsvermogen. De coalitiepartijen hebben in hun coalitieprogramma eveneens stevige ambities vastgelegd, waarvoor we in een aantal gevallen bestaande activiteiten zullen moeten inruilen om zo mensen en middelen vrij te maken.

In de aanloop naar de begroting bereidt onze organisatie voorstellen voor die ons, maar met name u, in staat moeten stellen om ambities en middelen in goede harmonie met elkaar te verenigen. Zodat we enerzijds onze strategisch koers behouden, maar daarnaast ook verantwoord en duurzaam met onze middelen omgaan.

Gelet op de nog beperkte financiële spankracht en de coalitie-afspraken dat ambities dan pas ter hand kunnen worden genomen indien de besparingen zijn gerealiseerd, hebben wij ervoor gekozen om in ieder geval voortvarend van start te gaan met die ambities die een relatief bescheiden middelenbeslag kennen. Deze kunnen in de meeste gevallen door herschikking binnen bestaande budgetten en bestaande formatie snel worden opgepakt. In dit hoofdstuk heeft u deze kunnen aantreffen. Voor ambities die daar door u aan worden toegevoegd zal door beleidsmatige keuzes ruimte moeten worden gecreëerd, hoe weerbarstig en lastig deze keuzes vaak ook zijn. Het traject met betrekking tot het onderwerp 'loslaten in vertrouwen' kunnen hiervoor (op termijn) mogelijk nieuwe perspectieven bieden.

Voor de ambities die op dit moment, als gevolg van het ontbreken van voldoende financiële dekking, nog niet zijn opgepakt verwijzen wij u naar de financiële spelregels zoals die in het coalitieprogramma opgenomen zijn. Eén van die spelregels is namelijk dat portefeuillehouders in principe verantwoordelijk zijn en door u aangesproken kunnen worden op uitgaven binnen de aan hem of haar verbonden programma's. Daarnaast is er in het akkoord de afspraak opgenomen dat alvorens er daadwerkelijk middelen worden besteed aan nieuwe ambities er zekerheid moet zijn rondom de haalbaarheid van de daaraan verbonden taakstellingen. Bij de voorbereiding op de programmabegroting houden wij rekening met deze afspraken en uiteraard nemen wij de in het coalitieprogramma opgenomen taakstellingen randvoorwaardelijk mee als basis voor deze opgave.

3 Budgettaire ontwikkelingen

3.1 Algemeen financieel beeld

In het voorgaande hoofdstuk zijn de beleidsmatige kaders en uitgangspunten toegelicht, waarbij zowel ambities als concrete acties voor het komende jaar zijn beschreven. In relatie tot deze inhoudelijke ontwikkeling is het van belang ook de financiële context te beschrijven waarbinnen deze beleidsmatige ambities gerealiseerd worden.

De financiële uitdaging voor de gemeente Venlo is groot: de afgelopen jaren hebben, na het uitbreken van de economische crisis, in het teken gestaan van een neerwaartse financiële positie. Naast een dalende vermogenspositie zijn we geconfronteerd met teruglopende inkomsten (bv. algemene uitkering gemeentefonds), maar ook met oplopende uitgaven (bv. Wet Werk en Bijstand). Hierdoor is in toenemende mate druk ontstaan op onze gemeentelijke financiële positie.

Deze toenemende druk heeft zich de afgelopen jaren onder andere vertaald in forse bezuinigingstaakstellingen, zowel op de beleidsinhoud als de ambtelijke organisatie (afbouw formatie). Hoewel een groot deel van deze taakstellingen inmiddels gerealiseerd is, resteert voor de jaren 2015 t/m 2018 nog een openstaande bezuinigingstaakstelling oplopend van circa € 2 mln. in 2015 tot ruim € 4 mln. in 2018. Daarbovenop zijn in het coalitieprogramma nog aanvullende taakstellingen benoemd, enerzijds ter dekking van onvermijdelijke uitgaven (€ 1,9 mln.), anderzijds ter dekking van politieke ambities. Denk in dit laatste geval bijvoorbeeld aan de taakstelling op het ruimtelijk fysiek domein (oplopend tot € 2,4 mln. structureel). Gezien de opeenstapeling van taakstellingen wordt het steeds lastiger deze (aanvullende) taakstellingen te realiseren.

Naast de taakstellingen is medio 2014 ook een aantal bestuursopdrachten belegd, met het doel de hiermee gepaard gaande financiële problematiek structureel op te lossen. Voor wat betreft de producten parkeren (€ 0,7 mln.), leges bouwvergunningen (€ 2,0 mln.) en (leegstaand) vastgoed is de financiële opgave het grootst en meest urgent. Hoewel deze opdrachten voortvarend zijn opgepakt, is op dit moment nog geen zicht op structurele oplossingen voor deze financiële knelpunten. De conclusies van deze bestuursopdrachten worden meegenomen in de verdere begrotingsuitwerking.

Zoals in hoofdstuk 2 ook in beleidsmatige zin is toegelicht zijn binnen het ruimtelijk-economisch domein belangrijke ontwikkelingen gaande rondom de entiteiten in de Noordwesthoek (VGP, DCGV, TPN en Villa Flora). In dat kader worden op dit moment deze grondexploitaties geactualiseerd. Dit heeft in de jaarrekening 2014 vooralsnog geleid tot het ophogen van de voorziening VGP en het treffen van een voorziening Villa Flora. Ook andere (majeure) grondexploitaties, zoals bijvoorbeeld FHK, Q4 en overige bedrijventerreinen die later dit jaar worden geactualiseerd, zullen als gevolg van nog steeds tegenvallende marktomstandigheden, mogelijk negatief bijgesteld moeten worden. Wanneer afwaarderingen noodzakelijk zijn, heeft dit direct een grote financiële impact.

Naast de tekorten in 2014 op de Wet Werk en Bijstand en de WAA, zijn binnen het sociaal domein vanaf 2015 taken op het gebied van AWBZ, jeugdzorg en participatie met forse financiële taakstellingen gedecentraliseerd van het Rijk naar gemeenten. Hoewel de gemeente Venlo een reserve heeft gevormd om eventuele financiële tegenvallers op te vangen, blijft het risico bestaan, vooral gezien de relatieve onbekendheid met deze beleidsterreinen, dat deze reserve niet toereikend is en financiële tegenvallers ten laste komen van de algemene middelen.

Daarnaast blijkt uit de jaarrekening 2014 dat de financiële positie voor wat betreft ons eigen vermogen steeds kritischer wordt. Hoewel de verwachting is dat de weerstandsratio zich op termijn herstelt, begeeft deze zich de komende jaren beneden de streefnorm van 1,0. Dit betekent dat we als gemeente niet meer in staat zijn alle risico's af te dekken, wanneer deze zich allemaal binnen een kort tijdsbestek zouden voordoen. Voor wat betreft de schuldpositie is reeds bekend dat deze relatief hoog is.

Concluderend kan gesteld worden dat de financiële opgave voor de komende jaren zeer uitdagend is én blijft. Teneinde te waarborgen dat sprake blijft van een financieel gezonde huishouding zullen we zeer kritisch moeten zijn op de balans tussen enerzijds de (politieke) ambities en anderzijds de hiervoor beschikbare financiële middelen. Om die reden wordt, overeenkomstig de uitgangspunten in het coalitieprogramma, als afwegingskader bij de verdere begrotingsuitwerking nadrukkelijk ingezet op het honoreren van ambities, nadat perspectief is op de hiervoor benodigde middelen.

3.2 Samenvattend budgettair beeld

		V = Voordelig, N = Nadelig (bedragen x € 1.000)			
Budgettair kader		2016	2017	2018	2019
Baten					
A	Stand ontwerpbegroting 2015	394.031	374.170	377.429	377.429
B	Amendementen Raad				
C	Raadsbesluiten na vaststelling begroting	8.791	8.456	8.501	8.501 V
D	Autonome ontwikkelingen 2019 tov 2018				-109 N
	<i>Subtotaal baten begroting 2015</i>	<i>402.822</i>	<i>382.625</i>	<i>385.930</i>	<i>385.821</i>
Nieuwe ontwikkelingen Kadernota 2016:					
E	Nominale ontwikkelingen	549	548	548	548 V
F	Budgettaire ontwikkelingen	4.149	1.798	2.177	2.113 V
	<i>Subtotaal nieuwe ontwikkelingen baten</i>	<i>4.699</i>	<i>2.346</i>	<i>2.726</i>	<i>2.662 V</i>
Totaal batenniveau na Kadernota 2016		407.520	384.971	388.656	388.483
		(bedragen x € 1.000)			
Budgettair kader		2016	2017	2018	2019
Lasten					
A	Stand ontwerpbegroting 2015	394.031	374.170	377.429	377.429
B	Amendementen Raad				
C	Raadsbesluiten na vaststelling begroting	8.755	8.454	8.499	8.499 N
D	Autonome ontwikkelingen 2019 tov 2018				-1.302 V
	<i>Subtotaal lasten begroting 2015</i>	<i>402.786</i>	<i>382.623</i>	<i>385.929</i>	<i>384.626</i>
Nieuwe ontwikkelingen Kadernota 2016:					
E	Nominale ontwikkelingen	2.276	2.245	2.217	2.217 N
F	Budgettaire ontwikkelingen	2.772	79	79	79 N
	<i>Subtotaal nieuwe ontwikkelingen lasten</i>	<i>5.048</i>	<i>2.324</i>	<i>2.296</i>	<i>2.296 N</i>
Totaal lastenniveau na Kadernota 2016		407.833	384.947	388.225	386.922
Saldo budgettair beeld na Kadernota		-313	24	431	1.560 V
Budgettaire knelpunten begroting		PM	PM	PM	PM

Het meerjarenperspectief van de Kadernota laat na verwerking van de nominale en budgettaire ontwikkelingen een licht positief beeld zien. Hierbij past echter een belangrijke kanttekening: in hoofdstuk 2 hebben wij de belangrijkste beleidsontwikkelingen gepresenteerd binnen zowel het ruimtelijk-fysiek en sociale domein als ook binnen het domein dienstverlening. Veel van deze ontwikkelingen brengen de komende jaren financiële gevolgen met zich mee, zowel voordelig als nadelig. De precieze omvang hiervan is op dit moment nog niet te benoemen. Dat hangt onder meer af van het moment en de wijze waarop wij de ontwikkelingen ten

uitvoer gaan brengen. Het debat en de besluitvorming van uw Raad over deze Kadernota geeft ons hiervoor belangrijke handvatten. De concrete uitwerking volgt vervolgens in de uitwerking van de Programmabegroting 2016-2019.

Daarnaast is in paragraaf 3.1 de algemene financiële context beschreven. Hieruit blijkt dat de financiële opgave voor de komende jaren groot is.

De genoemde posten uit het budgettair beeld (zie bovengenoemde tabel) worden hierna nader toegelicht.

A. Stand ontwerpbegroting 2016

Uitgangspunt voor de bepaling van het budgettair kader vormt de materieel sluitende en door uw Raad vastgestelde Programmabegroting 2015-2018.

B. Amendementen Raad

Bij de besluitvorming over de Programmabegroting 2015-2018 heeft uw Raad het amendement Openbare bibliotheek aangenomen. Dit amendement had alleen voor 2015 financiële gevolgen en leidt daarom niet tot een mutatie in 2016-2019.

C. Raadsbesluiten na vaststelling begroting

Na vaststelling van de Programmabegroting 2015-2018 heeft uw Raad een drietal besluiten genomen die hebben geleid tot een aanpassing van de begroting. Het gaat hierbij om de FinRap 2014 (RV 74), Bezuinigingen onderdeel sport (RV 80) en het Gemeentelijk Rioleringsplan 2014-2023 (RV 81). Per saldo leiden de voorstellen tot een voordeel van € 36.000 in 2016. Vanaf 2017 is het resultaat vrijwel nihil.

D. Autonome ontwikkelingen 2019 t.o.v. 2018

In de Kadernota komt voor het eerst de jaarschijf 2019 formeel in beeld. Dit leidt tot een autonome aanpassing van het perspectief op grond van eerdere door uw raad genomen besluiten (op basis van bestaand beleid). In de voorliggende Kadernota werkt dit met een daling van de baten met € 0,1 miljoen en een daling van de lasten met € 1,3 miljoen per saldo in 2019 positief door. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het positieve begrotingssaldo van 2018 dat conform besluitvorming bij de Programmabegroting 2015-2018 wordt gestort in de algemene reserve. In 2019 wordt dit saldo weer betrokken bij de integrale begrotingsafweging.

E. Nominale ontwikkelingen

De nominale ontwikkelingen in de voorliggende Kadernota zijn nadelig. Dit nadeel wordt veroorzaakt door de compensatie van budgetten voor de inflatie en door de loonontwikkelingen.

Onder de nominale ontwikkelingen zijn de volgende bijstellingen opgenomen:

1. Inflatie

De inflatoire bijstelling wordt bepaald aan de hand van de prijsindex “netto materiële overheidsconsumptie”. Deze leidt tot een bijstelling van de budgetten met 1% oftewel ca. € 1 miljoen (nadelig). De opbrengsten van de verschillende tarieven stijgen als gevolg van deze index met in totaal ruim € 0,5 miljoen (voordelig).

In de berekening is nog geen rekening gehouden met een indexatie van de budgetten van de decentralisaties binnen het sociaal domein. Op dit moment is nog niet bekend of en zo ja, met welke index de integratieuitkering sociaal domein wordt aangepast. Op basis van de kaders decentralisaties sociaal domein zoals vastgesteld in de Programmabegroting 2015-2018, zijn de rijksmiddelen kaderstellend voor de budgetten in de gemeentelijke begroting. Naar verwachting komt er in de meicirculaire meer duidelijkheid over de indexering van de integratieuitkering. De indexering wordt dan meegenomen in de uitwerking van de Programmabegroting 2016-2019.

2. Loonontwikkelingen

Met het inzicht van nu verwachten wij voor het komende begrotingsjaar 2016 en verder dat de loonkosten zullen toenemen met 2,5 %. Deze indexering is doorberekend op de vastgestelde formatie en houdt op voorhand meerjarig rekening met een verdere afloop van formatie. De indexering bestaat enerzijds uit een CAO aanpassing en anderzijds uit een stijging van de werkgeverslasten. Deze loonontwikkelingen leiden tot een structurele bijstelling van € 1,2 miljoen.

De inflatie en loonontwikkelingen worden in deze Kadernota slechts gedeeltelijk gecompenseerd door een bijstelling van het gemeentefonds en de woonlastendruk. Deze twee posten worden hierna verder toegelicht.

F. Budgettaire ontwikkelingen

De budgettaire ontwikkelingen komen voort uit de ontwikkelingen met betrekking tot:

1. Gemeentefonds

Het voordelig resultaat op het gemeentefonds wordt voornamelijk veroorzaakt door de septembercirculaire (met name door een toename van het accres¹³ en bijstelling van landelijke volume aantallen, RIB 2014-97), de Hulp Huishoudelijke Toelage-middelen (RIB 2015-15) en de te ontvangen loon-prijscompensatie.

¹³ Accres is de koppeling van de algemene uitkering aan de hoogte van de rijksuitgaven, het zogenaamde “samen de trap op en samen de trap af met het Rijk” principe.

2. Lokale woonlastendruk

In het coalitieprogramma is het beleidsuitgangspunt gekozen dat de directie koppeling tussen de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing wordt losgelaten en dat de OZB-raming met niet meer dan het inflatiepercentage gecorrigeerd mag worden. Uitgaande van een inflatiepercentage van 1,9% leidt dit tot een extra OZB-opbrengst van € 610.000

Om de budgettaire opgave op te lossen zoals die voorlag bij de begroting 2014-2017 is een aantal maatregelen genomen. Eén van de maatregelen was het ophogen van de OZB-opbrengst. Er werd destijds uitgegaan van een volumestijging, mede als gevolg van areaaluitbreiding. Dit zou moeten leiden tot een structurele toename van de OZB-opbrengst van € 1,0 miljoen. Echter door de slechte conjunctuur is het bouwvolume de laatste jaren fors afgenomen. Dit heeft geleid tot een lagere areaaluitbreiding dan waarmee destijds rekening is gehouden. Dit betekent dat de geraamde OZB inkomsten structureel achterblijven met € 0,7 miljoen.

4 Budgettaire uitgangspunten

De Kadernota 2016 geldt als financieel vertrekpunt voor de komende Programmabegroting 2016-2019. Evenals voorgaande jaren hebben wij gekozen voor een Kadernota op hoofdlijnen, waardoor de verdere fijnmazige uitwerking en detaillering bij de voorbereiding van de meerjarenbegroting invulling zal krijgen. Op dat moment kunt u zich hierover in concrete zin uitspreken. Vooraf, bij deze Kadernota, kunt u discussie op hoofdlijnen voeren over de richting waarbinnen wij de budgettaire en beleidsmatige opgaven zullen moeten invullen.

In dit hoofdstuk willen wij dan ook een aantal uitgangspunten meegeven welke gehanteerd gaan worden bij de verdere totstandkoming van de Programmabegroting 2016-2019.

4.1 Uitgangspunten begroting 2015

4.1.1 Doelstellingen

In de Programmabegroting 2015-2018 hebben wij een aantal doelstellingen geformuleerd die als uitgangspunt gelden voor het budgettair kader. Wij stellen voor deze onverkort in stand te houden voor de Programmabegroting 2016-2019.

De strategische doelstelling is ‘het hebben van een gezonde financiële huishouding voor de gemeente’. Hieraan gekoppeld zijn de volgende vier tactische doelstellingen:

- Materieel en structureel sluitende (meerjaren)begroting;
- Het beschikbaar hebben van voldoende middelen (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van de geïdentificeerde risico's, waarbij de risicobereidheid is: “Venlo is geen risicomijdende gemeente”;
- De (meerjaren)begroting is voldoende wendbaar om tijdig te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen;
- De schuldpositie van de gemeente bevindt zich op een acceptabel niveau.

4.1.2 Operationele uitgangspunten

Indexcijfers

Voor de Programmabegroting 2016-2019 worden de volgende indexcijfers vastgesteld:

- *Loonindex:* 2,5%
De loonkosten worden geïndexeerd op basis van cao-aanpassingen en stijging van de werkgeverslasten.

- *Prijsindex: 1,0%*
Prijzen worden geïndexeerd op basis van prijs netto materiële overheidsconsumptie (kernegegevens IMOC in Centraal Economisch Plan 2015)
- *Indexering belastingen: 1,9%*
De index belastingen is gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de loonindex (60%) en de prijsindex (40%)
- *Index parkeertarieven: 2,2%*
De indexering van de parkeertarieven is gebaseerd op het uitgangspunt zoals dit is geformuleerd in de motie van 9 november 2006.

Administratieve rekenrente

Gedurende een aantal jaren bedraagt de administratieve rekenrente 5%. Op dit moment echter ligt zowel onze gemiddelde rentevoet over geleend geld en eigen financieringsmiddelen als de marktrente voor langlopende financieringen beduidend lager dan 5%. Voor het maken van beleidsmatige afwegingen (bijv. het op afstand plaatsen van activiteiten) en investeringsselecties is het van belang dat de juiste kostprijs tot uitdrukking komt. De begroting geldt immers vaak als een budgettair kader voor het opstellen van een business case. Wanneer er teveel rente aan producten wordt toegerekend en daarmee de kostprijs wordt opgehoogd kan dit leiden tot foutieve uitgangspunten bij het opstellen van de business case en uiteindelijk tot onjuiste afwegingen.

Voorgesteld wordt:

- Voor de begroting 2016 – 2019 de huidige administratieve rekenrente te verlagen waarbij afstemming plaatsvindt tussen enerzijds de gemiddelde rentevoet over geleend geld en eigen financieringsmiddelen en de marktrente;
- Deze administratieve rekenrente ook van toepassing te verklaren op grex en daarmee het te hanteren rentepercentage voor het grondbedrijf vanaf 2016 gelijk te stellen aan het percentage voor de ‘algemene dienst’;
- De financiële gevolgen hiervan te verwerken in de Programmabegroting 2016-2019.

5 Indicatoren

Bij het opstellen van de programmabegroting 2015 is besloten om geen indicatoren op te nemen omdat deze destijds kwalitatief niet aan de maat waren. Om deze wél weer in de programmabegroting 2016 op te nemen zijn wij eind vorig jaar gestart met een ontwikkeltraject om te komen tot een robuuste en bruikbare set van indicatoren.

Het belang van indicatoren is evident; de begroting bevat een veelheid aan doelstellingen en wij willen samen met u kunnen volgen en monitoren in hoeverre die doelen gerealiseerd worden. Een goede set van indicatoren moet in deze behoefte voorzien¹⁴.

Indicatoren bieden in de vorm van kengetallen inzicht in de kwaliteit van de geleverde prestaties en de bereikte resultaten. Het woord “indicator” geeft aan dat het gaat om een **indicatie**. Een indicatie of en in welke mate het voorgenomen doel bereikt is. Indicatoren moeten het gesprek van ons en de raad met de burgers, instellingen en bedrijven faciliteren.

In het ontwikkeltraject hebben wij rekening gehouden met een aantal randvoorwaarden en uitgangspunten.

Ten eerste is afgesproken om het aantal indicatoren beperkt te houden. Wij hebben ervoor gekozen om aan iedere strategische doelstelling per programma maximaal drie indicatoren te koppelen. Hierdoor blijft het aantal indicatoren in de programmabegroting gelimiteerd op 36. Er is onderzoek gedaan naar de hoeveelheid indicatoren die bestuurders en managers gebruiken om te sturen. Dat zijn er gemiddeld genomen niet meer dan 7 en die zijn voor iedere persoon en iedere werksoort verschillend. Alle bestuurders en managers hebben een persoonlijk dashboard in hun hoofd en nemen aan de hand daarvan hun beslissingen. Door het aantal indicatoren te limiteren ontstaat er herkenning en verbinding en kunnen we dat dashboard ook daadwerkelijk vullen. Ook de commissie vernieuwing BBV¹⁵ (onder leiding van Stef Depla)¹⁶ die stelt dat de begroting toegankelijker en begrijpelijker moet worden, gaat uit van maximaal 50 indicatoren.

¹⁴ *Het meten van de prestatie door middel van een indicator is geen doel op zich. Het doel van het werken met indicatoren is het beheersen, sturen en verbeteren van het proces dat wordt gemeten.*

¹⁵ *Besluit Begroting en Verantwoording.*

¹⁶ *één van de adviezen van deze commissie is dat gemeenten samen een indicatorenset bepalen die alle gemeenten in de begroting en jaarrekening opnemen, en die individuele gemeenten eventueel kunnen aanvullen. Deze ontwikkeling, die parallel loopt, hebben wij vanuit de zijlijn gevolgd.*

Daarnaast hebben we inhoudelijke criteria geformuleerd waaraan de indicatoren moeten voldoen. Indicatoren moeten systematisch, gestructureerd en zorgvuldig worden opgezet en dienen dan ook aan specifieke kwaliteitseisen te voldoen:

- bruikbaar;
- meetbaar;
- toegankelijk;
- relevant;
- valide;
- betrouwbaar;
- onderscheidend;
- tijdig beschikbaar (t.b.v. verantwoording in de begroting en jaarrekening) en
- betaalbaar (indien van toepassing, bijv. bij externe bron).

De ontwikkeling van de indicatoren heeft in samenspraak met de Auditcommissie plaatsgevonden. Tenslotte heeft de Auditcommissie op 23 april een definitief standpunt ingenomen met betrekking tot de strategische indicatoren.

Zoals afgesproken hebben wij onderscheid gemaakt tussen de strategische doelen (gekoppeld aan de raadsprogramma's) en de tactische doelen (gekoppeld aan de collegeproducten). De strategische indicatoren worden in de programmabegroting opgenomen en de tactische indicatoren in de productenbegroting. Naar analogie van dit onderscheid maakt de raad de definitieve keuze met betrekking tot de strategische indicatoren en ons college met betrekking tot de tactische indicatoren.

Ten behoeve van de volledigheid en samenhang is bij deze Kadernota bijlage 2 gevoegd met alle indicatoren (zowel op strategisch als op tactisch niveau). Dit onderscheid hebben wij met kleurarcering weergegeven; de strategische doelen en indicatoren zijn blauw gearceerd.

Na vaststelling van alle indicatoren door de raad respectievelijk het college worden deze opgenomen in de programmabegroting 2016 respectievelijk productenbegroting 2016 en daadwerkelijk van informatie voorzien. Het uitvoeren van de diverse metingen in 2016 stelt ons in staat om in de jaarrekening verantwoording over de bereikte resultaten af te leggen.

Bijlage 1 Ontwikkelingen gemeentefonds

De gemeente Venlo ontvangt diverse uitkeringen uit het gemeentefonds. Voor het leesgemak wordt onderscheid gemaakt in de integratie-uitkering Sociaal domein (betreft de te ontvangen Rijksmiddelen ten behoeve van de 3 D's) en de overige uitkeringen uit het gemeentefonds.

Integratie-uitkering Sociaal domein (3 D's)

In de vastgestelde begroting 2015-2018 is de integratie-uitkering Sociaal domein als volgt geraamd:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2016	2017	2018	2019
Integratie-uitkering Sociaal domein	107.877	104.055	103.086	103.086

Deze is gebaseerd op de meicirculaire van 2014. Hierbij passen een aantal kanttekeningen:

Zoals aangegeven in de programmabegroting 2015 zal de Integratie – uitkering Sociaal domein vanaf 2016 bijstelling behoeven ten opzichte van de vastgestelde begroting. De middelen in de begroting 2015-2018 zijn namelijk gebaseerd op het landelijk verdeelsysteem van historische kosten. Vanaf 2016 wordt landelijk overgestapt op objectieve verdeelmodellen per wettelijke regeling, hetgeen hoogstwaarschijnlijk leidt tot herverdeellecten tussen gemeenten. De invoering van het objectieve verdeelmodel wordt vergezeld van een ingroeipad. Gemeenten krijgen dus vanaf 2016 geleidelijk te maken met de nieuwe verdeling.

Voor het deel voor centrumgemeenten (regionaal deel) geldt dat hierbij specifieke aandacht zal zijn voor het feit dat er voor beschermd wonen sprake is van een overgangsrecht van 5 jaar. Voor dit onderdeel is landelijk afgesproken dat de verdeling voor 2015 gehandhaafd wordt voor 2016.

Overigens gaan volgens planning van het Rijk per 1 januari 2018 de regiogelden over naar de algemene uitkering. Dit betekent dat vanaf deze datum deze geldstroom niet meer via de centrumgemeente loopt, maar dat de individuele gemeenten deze rechtstreeks gaan ontvangen. Voor het vergelijk tussen de jaren is hiermee in bovenstaande tabel geen rekening gehouden.

Het Rijk heeft aangegeven dat de daadwerkelijke aanpassing van de integratie-uitkering Sociaal domein via de meicirculaire 2015 plaatsvindt. Dit betekent dat de begroting 2016-2019 een geactualiseerd financieel kader zal bevatten.

De gemeenteraad heeft ten aanzien van de 3 D's de volgende budgettaire uitgangspunten vastgesteld:

- De middelen die van het rijk ontvangen worden zijn kaderstellend voor de wijze waarop er in Venlo aan de verantwoordelijkheden invulling wordt gegeven. Kortom, een ontwerp is aan het beleid, vooraf;
- De met de gedecentraliseerde verantwoordelijkheden gemoeide middelen van het Rijk³⁴ worden, voor een periode van minimaal drie jaar, besteed aan activiteiten binnen het sociaal domein. Dit betekent dat voor een periode van minimaal drie jaar sprake zal zijn van een gesloten circuit. Mochten er in deze periode middelen binnen de drie decentralisaties in enig jaar overblijven dan zullen deze worden gereserveerd;
- Besparingen die bereikt worden op de uitvoering van de WMO worden gereserveerd voor de risico's die voortvloeien uit de uitvoering van de drie decentralisaties inclusief de door de raad vastgestelde egaliseringsreserve WMO.

Overige uitkeringen uit het gemeentefonds

Navolgende tabel vat de financiële ontwikkelingen op de overige uitkeringen uit het gemeentefonds samen. Via raadsinformatiebrieven is uw Raad reeds over de belangrijkste ontwikkelingen geïnformeerd.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2016	2017	2018	2019
Vastgestelde begroting (A)	107.723	106.008	104.549	104.549
Rijkscirculaires	210	552	931	868
Hulp Huishoudelijke Toelage (HHT)-middelen	2.693			
Loon- prijscompensatie	623	623	623	623
Totaal mutaties (B)	3.526	1.175	1.554	1.490
Totaal gemeentefonds (A+B)	111.248	107.182	106.103	106.040
HHT-middelen, RIB 2015-15 (C)	2.693			
Amendement sportbezuinigingen RB 80 (C)	79	79	79	79
Netto effect Gemeentefonds (B-C)	754	1.096	1.475	1.411

Het voordelig resultaat op het gemeentefonds wordt voornamelijk veroorzaakt door de septembercirculaire (met name door een toename van het accres¹⁷ en bijstelling van landelijke volume aantallen, RIB 2014-97), de Hulp Huishoudelijke Toelage-middelen (RIB 2015-15) en de te ontvangen loon-prijscompensatie.

¹⁷ Accres is de koppeling van de algemene uitkering aan de hoogte van de rijksuitgaven, het zogenaamde “samen de trap op en samen de trap af met het Rijk” principe.

Bijlage 2 Indicatoren

Programma met strategisch doel (SD)			Collegeproducten met tactische doelen		Indicatoren	
					nr	naam
01	Bestuur en Publieke dienstverlening	SD: Bevorderen van excellent Bestuur en Dienstverlening aan de burgers en ondernemers			1	Klanttevredenheid dienstverlening
					2	Verhouding volume dienstverleningscontacten ("waardevraag") t.o.v. volume contacten als gevolg van fouten in de organisatie ("foutvraag")
					3	Aantal (informele) klachten
	01.1	Bestuur	Goed vertegenwoordigen van belangen burgers en bedrijven		1	Burgeroordeel over gemeentebestuur
	01.2	Publieke Informatievoorziening	Verzorgen adequate informatievoorziening aan burgers en bedrijven		1	Aantal digitaal aangevraagde producten (via de nieuwe toptaken-website).
					2	Percentage inkomende calls die direct, juist en volledig door het callcenter worden afgehandeld (conform Antwoord©)
	01.3	Levenszaken	Verzorgen van excellente dienstverlening aan burgers en bedrijven		1	Aantal verstrekte reisdocumenten aan Nederlanders in Venlo + aan Nederlanders in het buitenland
					2	Wachttijd + transactietijd balie
	01.4	Gemeentearchief	Beheren van en informeren over archiefstukken		1	Digitalisering van archief (verhouding analoge vs. digitale werkzaamheden)
	01.5	Regionale samenwerking	Bevord.reg.samenw. vanuit centrumfunctie		1	Kwalitatief oordeel van buurgemeenten over regionale bestuurskracht (strategisch, tactisch, operationeel)
					2	Aantal regionale samenwerkingsverbanden
	01.6	Werken voor derden	Coördineren regionale werkzaamheden voor andere (regio)gemeenten vanuit centrumfunctie		1	Opbrengsten van werken voor regiegemeenten
02	Openbare orde en Veiligheid	Zoveel mogelijk samen met de inwoners invulling geven aan de veiligheid (in wijken en buurten)			1	Aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt
					2	Het nemen van maatregelen op het gebied van criminaliteitspreventie
	02.1	Veiligheid	Bevorderen van (het gevoel van) veiligheid		1	Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners
					2	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
					3	Aantal woningdiefstallen per 1.000 inwoners
	02.2	Crisisbeheersing & rampenbestrijding	Voorzien in crisisbeheersing en bestrijding van rampen		1	Opkomsttijd sleutelfunctionarissen (CvD, OvD, HOvD): aandeel van de gerealiseerde opkomsttijden van de sleutelfunctionarissen voldoet aan de wettelijke
	02.3	Brandweezorg	Voorzien in adequate brandweezorg		1	Geoefendheid personeel (aandeel medewerkers dat voldoet aan de eisen uit de nota Multidisciplinaire Vakbekwaamheid 2012)
					2	Aantal uitrukken dat voldoet aan de normtijd

Programma met strategisch doel (SD)			Collegeproducten met tactische doelen	Indicatoren	
				nr	naam
03 Participatie en werkgelegenheid			SD: Iedereen naar vermogen laten deelnemen en bijdragen aan de samenleving	1	aandeel dat deelneemt in de samenleving door werk of andere maatschappelijke activiteiten (vrijwilligerswerk/ mantelzorg/ wederkerigheid)
03.1	Arbeidsmarktparticipatie	Iedereen (naar vermogen) laten deelnemen aan de arbeidsmarkt		1	Aandeel niet werkende werkzoekenden ten opzichte van de beroepsbevolking, uitgesplitst naar leeftijd (tot 27 jaar en 27+),
03.2	Maatschappelijke participatie	Iedereen (naar vermogen) laten deelnemen aan de maatschappij		1	aandeel mensen dat maatschappelijke actief is (vrijwilligerswerk/ mantelzorg/ wederkerigheid).
03.3	Inkomensondersteuning	Inkomensondersteuning teneinde deelname aan de maatschappij mogelijk te maken		1	Volume bijstandsbestand in verhouding tot landelijke trend
03.4	Armoedebelid	Bestrijden en voorkomen van armoede in de maatschappij		1	aandeel huishoudens met een inkomen onder de 110% van het sociaal minimum ten opzichte van landelijke aandeel
04 Zorg & welzijn			Iedereen zorgt naar vermogen voor zichzelf en elkaar, daar waar nodig met ondersteuning	1	Zelfredzaamheid van de inwoners (schaalscore)
				2	Aandeel inwoners dat mantelzorg of bure-, bejaarden- of gehandicaptenhulp verleent
04.1	Alg. ondersteuning: informatie en advies	Het samen met de burgers zorgen voor en versterken van een structuur van algemene voorzieningen		1	Klantentevredenheid ten aanzien van algemene ondersteuning (centrale toegang, sociale wijkteams)
04.2	Gezondheid van burgers	Het versterken van de gezondheid van onze inwoners		1	Gemiddelde score van inwoners op '(on)gezonde leefstijl'
				2	Aandeel inwoners dat voldoet aan de combinorm
				3	Aandeel inwoners dat voldoet aan de fit-norm
04.3	Maatwerkvoorzieningen	Het bieden van maatwerkondersteuning		1	Klantentevredenheid ten aanzien van de maatwerkondersteuning
04.4	Welbevinden van burgers	Het bevorderen van het welzijn van onze inwoners		1	Aandeel inwoners dat minder dan één keer per week contact heeft met niet-huisgenoten (vereenzaming)
				2	Aandeel (Wmo)cliënten dat vindt dat de geboden hulp of ondersteuning zeer veel of redelijk veel bijdraagt aan de mogelijkheid om te kunnen blijven meedoen in de maatschappij/samenleving

Programma met strategisch doel (SD)			Collegeproducten met tactische doelen	Indicatoren	
				nr	naam
05	Onderwijs & Jeugd		Iedereen ontwikkelt zich naar vermogen tot een volwaardig inwoner van onze samenleving	1	Aandeel vroegtijdig schoolverlaters
	05.1	Adequate leeromgeving	Het behouden en waar nodig versterken van een adequate leeromgeving	1	Actueel Integraal HuisvestingsPlan (jaarlijkse herijking)
	05.2	Competentie ontwikkeling	Het faciliteren van de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners	1	Aandeel 20-29 jarigen met minimaal afgeronde opleiding op HAVO/ VWO/MBO niveau
				2	Schaalscore van de inwoners voor de mate waarin men de afgelopen 12 maanden actief is geweest mbt het volgen van nieuws/documentaires en het lezen van de krant of informatieve boeken of artikelen in andere media (permanente ontwikkeling)
	05.3	Toezicht op competentie-ontwikkeling	Het (verzorgen van adequaat) toezicht op competentieontwikkeling	1	Bereik VVE-voorziening voor doelgroep (kinderen met VVE-indicatie)
				2	Schoolverzuim
06	Economie en Toerisme		SD: Het bevorderen van de regionale economie	1	Werkgelegenheid (abs)
				2	Economische prestatie (rapportcijfer)
				3	Aantal door C2C geïnspireerde ruimtelijke-fysieke projecten in het economisch domein
	06.1	Versterken regionale kennisinfrastructuur	Het versterken van de regionale kennisinfrastructuur op MBO- en HBO/WO-niveau	1	Studenten MBO, HBO en WO speerpuntsectoren (studerend in Venlo)
				2	Opleidingen MBO, HBO en WO (speerpunten)
	06.2	Bevorderen agrofood, logistiek en maakindustrie	Het bevorderen van de regionale economie op het gebied van agrofood, logistiek en maakindustrie	1	Arbeidsplaatsen speerpuntsectoren economie
				2	Door acquisitie gerealiseerde Arbeidsplaatsen topsectoren
	06.3	Bevorderen toerisme	Het bevorderen van de regionale economie op het gebied van toerisme	1	Toeristische overnachtingen
				2	Arbeidsplaatsen T&R
	06.4	Stimuleren bedrijvigheid	Het versterken van de regionale economie door het stimuleren van bedrijvigheid	1	Aantal Starters
				2	Aantal Oprichtingen
				3	Uitgifte (rest)kavels

Programma met strategisch doel (SD)			Collegeproducten met tactische doelen		Indicatoren	
					nr	naam
07 Sport- en Cultuurbevordering			Het leveren van een positieve bijdrage aan de kwaliteit van leven van onze inwoners		1	Aandeel inwoners dat voldoet aan de NNGB-norm
					2	Aandeel inwoners dat minder dan één keer per week contact heeft met niet-huisgenoten (vereenzaming)
					3	Somscore op de gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven (EQ5D)
07.1	Sportontwikkeling		Het bevorderen van deelname aan sport en bewegen		1	Aandeel inwoners dat voldoet aan de RSO-norm
					2	Aandeel inwoners dat lid is van een sportvereniging
07.2	Sportvoorzieningen		Het behouden en waar nodig versterken van een adequate sportieve omgeving		1	Aantal m2 sportruimte (binnen en buiten) per 10.000 inwoners
					2	Bezettingsgraad binnensportaccommodaties
07.3	Kleinschalige culturele initiatieven		Het bevorderen van (passieve en actieve) deelname aan kunst en cultuur		1	Aandeel leden van een zang-, muziek- of toneelvereniging
					2	Aandeel inwoners dat afgelopen 12 maanden minimaal 2 keer een bezoek heeft gebracht aan een culturele activiteit
					3	Aantal gesubsidieerde en/of ondersteunde initiatieven. (subsidieoverzicht)
08 Ontwikkeling centrumstad			SD: Het versterken en verder ontwikkelen van de (eu)regionale functie van Venlo		1	Waardering Venlo centrumstad (inwoners)
					2	Waardering Venlo centrumstad (bezoekers)
08.1	Grootstedelijke functies		Het aanbieden van (groot)stedelijke functies aan de regio		1	Waardering grootstedelijke functies (inwoners)
					2	Bezoekersaantal grote culturele voorzieningen
08.2	Verbeteren ruimtelijke kwaliteit		Het ontwikkelen van gemengde gebieden ter versterking (eu)regionale functie		1	Bekendheid met ontwikkelplannen centrum
					2	Waardering ontwikkelplannen centrum
08.3	Venlo studentenstad		Het aantrekkelijk maken van Venlo als studentenstad		1	Aantal studentenwoningen
					2	Waardering Venlo als studentenstad (studenten)

Programma met strategisch doel (SD)			Collegeproducten met tactische doelen	Indicatoren	
				nr	naam
09 Verkeer en Bereikbaarheid			SD: Het realiseren van een verkeersveilige en bereikbare stad en regio	1	Aantal verkeersslachtoffers
				2	Oordeel verkeerssituatie, parkeren en parkeeroverlast
				3	Oordeel verkeerssituatie, parkeren en parkeeroverlast
09.1	GVVP	Het bereikbaar en verkeersveilig maken en houden van de stad en regio	1	Tellingen hoofdwegen (o.a Maasbruggen)	
			2	OV gebruik	
			3	Containeroverslag water	
09.2	Parkeervoorzieningen	Het bereikbaar houden van de stad en regio door het aanbieden van voldoende parkeervoorzieningen	1a	Inrijdingen P-voorzieningen	
			1b	Parkeertickets straatparkeren	
			2a	Tijdsduur parkeren P-voorzieningen	
			2b	Tijdsduur straat parkeren	
10 Wonen en Leefomgeving			SD: Het bieden van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving	1	Bevolkingsontwikkeling
				2	Migratiesaldo Venlo
				3	Score veiligheid Venlo
10.1	Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	Het aantrekkelijk houden van woon- en leefomgeving	1	Rapportcijfer leefomgeving	
			2	Tevredenheid fysieke woon-omgeving	
10.2	Cultuurhist. en archeologische waarden	Vergroten ruimt.kwaliteit door benutten cultuurh. en archeol. waarden	1	Zichtbaarheid (cultuur) historie in omgeving	
			2	Aantal cultuurhistorische en archeologische trajecten	
10.3	Passend woningaanbod	Het realiseren van een gevarieerd en passend woningenaanbod voor huidige en toekomstige inwoners	1	Ontwikkeling aantal woningen	
			2	Ontwikkeling diversiteit woningen	
10.4	Omgevingkwaliteit	Het instandhouden en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving	1	Tevredenheid fysieke woon-omgeving	

Programma met strategisch doel (SD)			Collegeproducten met tactische doelen	Indicatoren	
				nr	naam
11 Beheer openbare ruimte			SD: Het instandhouden van een aantrekkelijke, hele en veilige leefomgeving	1 Rapportcijfer beleving / waardering kwaliteit openbare ruimte	
				2 Score gemeente Venlo in jaarlijkse benchmark gemeentelijk vastgoed (verschillen met andere deelnemers vormen indicatie)	
11.1	Beheer en onderhoud openbare ruimte	Het beheren en instandhouden van een aantrekkelijke, hele en veilige leefomgeving		1	Monitoring openbare ruimte
				2	Het aantal meldingen wateroverlast in een jaar
				3	Veroudering (riool)stelsel
				4	Hoeveelheid restafval, mate van hergebruik (kilogram restafval per inwoner per jaar)
				5	Woonlasten (stijging of daling)
				6	Service herbruikbare materialen (mate van tevredenheid burger)
11.2	Beheer en onderhoud gem. vastgoed	beheren en onderhouden gemeentelijk vastgoed voor aantrekkelijke woonomgeving		1	Gemiddeld conditie niveau vastgoed
11.3	Geo-informatie	Het inwinnen, registreren en ontsluiten van gegevens over de openbare ruimte		1	Kwaliteitsmonitor (monitoren van de kwaliteit conform wettelijke verplichting)
				2	Transparantie voor afnemers over de kwaliteit van de gegevens (volledigheid, feitelijke juistheid en actualiteit) in de basisregistraties
				3	Volledigheid, feitelijke juistheid en actualiteit kernregistraties
12 Algemene middelen			SD: Het realiseren van een gezonde financiële huishouding voor de gemeente	1 Provinciaal toezicht (meerjarig repressief)	
12.1	Uitkeringen gemeentefonds	Materieel en structureel sluitende (mj)b		1	structurele baten/lasten cf. definiëring BBV (streefwaarde min. 1)
				2	Uitputting van de begroting (meerjarig rekeningsaldo; streefwaarde: 0)
12.2	Uitkering deelfonds sociaal domein	Materieel en structureel sluitende (mj)b		1	zie indicator bij 12.1
				2	zie indicator bij 12.1
12.3	Onroerende zaakbelasting	De (meerjaren)begroting is voldoende wendbaar om tijdig te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen		1	Belastingcapaciteit (cf. definiëring BBV)
12.4	Overige belastingen	De (meerjaren)begroting is voldoende wendbaar om tijdig te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen		1	Structurele exploitatieruimte (cf. BBV)
12.5	Post onvoorzien	voldoende middelen (weerstandscap.) voor opvang geïdentificeerde risico's, met risicobereidheid: "Venlo is geen risicomijdende gemeente"		1	Ratio weerstandsvermogen
				2	Grondexploitatie (cf. BBV)
12.6	Overige algemene dekkingsmiddelen	Materieel en structureel sluitende (mj)b		1	
12.7	Financiering	De schuldpositie van de gemeente bevindt zich op een acceptabel niveau		1	Solvabiliteitsratio (cf. definiëring BBV)
				2	Grondexploitatie (cf. BBV)
				3	Netto schuldquote (cf. definiëring BBV)